

Bijeenkomst projectgroep kerncurriculum VDLG

8 september 2018

Aanwezig: Laas Terpstra (leraar), Kees Hamers (opleider), Ger van der Heijden (VDLG), Jojanne Kemman (opleider), Tuur de Beer (Expertisecentrum), Michaël van der Meer (leraar), Raaf Cornelisse (leraar), Jan Bollemaat (leraar), Aart Jon Schimmel (oud-leraar), Sacha van der Zande (VDLG) Gerda Prosman (leraar), Jos de Pater (opleider) en Taco Visser (VDLG/Expertisecentrum).

Inleiding

Op deze bijeenkomst hebben de aanwezigen met elkaar de opbrengsten uit de regiobijeenkomsten in het kader van het VDLG-traject kerncurriculum religie en levensbeschouwing in het VO geduid. Voorafgaand aan deze bijeenkomst hebben zij de opbrengsten uit de regiobijeenkomsten gelezen (zie PDF in bijlage). Bij de kennismaking met elkaar is de vraag gesteld wat iedereen in het algemeen opviel in dat document. Een vaak genoemde opmerking was dat er een spanningsveld lijkt te zijn tussen het (persoons)vormende aspect van het vak en het kennisaspect van het vak. De wens van de aanwezigen is om deze twee aspecten in een vruchtbare samenhang met elkaar te brengen, voorbij de diversiteit aan visies en (les)methoden. Tijdens de bijeenkomst zijn de deelnemers in drie heterogene groepen uiteengegaan, met in elke groep tenminste een leraar, opleider en VDLG-bestuurslid. Zij hebben op basis van de regio-opbrengsten antwoord gegeven op de vragen naar wat het grotere doel van het vak is, inclusief de relevantie van het vak in het VO, en naar wat de belangrijkste kennisdomeinen en vaardigheden cq. houdingsaspecten van het vak zijn. Bij de afronding van de bijeenkomst zijn de groepsopbrengsten plenair gedeeld. Daar viel allereerst op dat de relevantie van dit vak zowel gezien wordt in de bijdrage van dit vak aan de persoonsvorming van de leerling als in het leren omgaan met levensbeschouwelijke anderen in de multiculturele samenleving. In het verlengde hiervan viel ten tweede op dat veel aanwezigen het aanleren van levensbeschouwelijke vaardigheden als primair beschouwen en dat de verwerving van levensbeschouwelijke concepten en kennis en de levensbeschouwelijke optiek in het licht van het leren van die vaardigheden staat. Het vak heeft voor velen een pedagogische spits (persoonsvorming/identiteitsvorming), waarvoor vaardigheden en kennis op het gebied van levensbeschouwing en religies aangewend worden. Het kerncurriculum levensbeschouwing en religie in het VO zal de basisvaardigheden en -kennis moeten weergeven die de persoonsvorming in levensbeschouwelijk zin mogelijk maakt van alle VO-leerlingen in onze multiculturele samenleving. Hieronder wordt de samenvatting gegeven van de gezamenlijke opbrengsten uit de groepen op de vragen naar het grotere doel van het vak (inclusief diens relevantie), de kennisdomeinen en de vakvaardigheden. Vanwege bovenstaande bevinding is daarbij de volgorde tussen vaardigheden en kennis omgedraaid.

Het grotere doel en de relevantie van het vak

Wat de relevantie van dit vak is voor heel het voortgezet onderwijs in Nederland en wat het grotere doel is van dit vak, valt op basis van deze bijeenkomst en de vijf regiobijeenkomsten als volgt te formuleren: Het gaat er in dit vak om wat iedere leerling nodig heeft om als persoon levensbeschouwelijk in de wereld te 'zijn' tussen mensen met andere levensbeschouwingen. De leerling leert zich op een levensbeschouwelijke manier verhouden tot zichzelf, de ander en de wereld om zich heen, leert de wereld, de ander en zichzelf beter begrijpen en leert op een levensbeschouwelijke wijze zingeven aan het leven. De dialoog met zichzelf, met anderen en met relevante levensbeschouwelijke stromingen in Nederland zijn het middel hiervoor.

Vakvaardigheden in drie domeinen

Om de bedoeling van het vak te bereiken zijn volgens de aanwezigen tenminste de volgende vakvaardigheden nodig die onder te verdelen zijn in drie domeinen:

- Leren *levensbeschouwelijk zingeven*: omgaan met contingentie en kwetsbaarheid, oog voor onbekende, oordelen uitstellen, zingeven aan het menselijk bestaan, hermeneutisch vermogen, onderscheiden eerste en tweede taal, herkennen en stellen zin- en levensvragen, verwondering, narrativiteit, biografiek, levensbeschouwelijke (zelf)reflectie, waardenreflectie, ethische reflectie en de relatie met eigen handelen.
- Leren *levensbeschouwelijk verhouden*: openstaan voor, zich inleven in de ander en zichzelf, vragen leren stellen aan een ander, doorvragen, levensbeschouwelijk dialogiseren, leren wat aandacht en ritualiseren is in het kader van gemeenschapsvorming, interculturele omgangsvormen en eigen grenzen daarin vinden.
- Leren *levensbeschouwelijke kennis verwerven*: hanteren van de levensbeschouwelijke optiek, herkennen van de levensbeschouwelijke optiek in actualiteit, theater, film, muziek en literatuur, interpreteren van levensbeschouwelijke teksten en uitingsvormen, onderzoeken van levensbeschouwelijke concepten, historisch, sociologisch en psychologisch onderzoek op het gebied van levensbeschouwing en religie.

Kennisdomeinen

Om de vakvaardigheden voldoende te beheersen, hebben leerlingen volgens de aanwezigen tenminste de volgende kennis nodig die onder te verdelen is in zes domeinen:

- Levensbeschouwelijke kernconcepten kennen als contingentie, levensvragen, zingeving, tweede taal, religie, levensbeschouwing, spiritualiteit, rituelen, ethiek en moraal (in relatie tot levensbeschouwing)
- Kennis van de belangrijkste levensbeschouwelijke stromingen in Nederland (christendom, islam, jodendom, hindoeïsme, boeddhisme, humanisme), zoals de kennis van basisbegrippen, wereldbeeld, mensbeeld, geschiedenis, feesten, rituelen, teksten/verhalen, substromingen en symbolen.
- Het herkennen en begrijpen van levensvragen, zingeving- en bestaanservaringen in de levensbeschouwelijke stromingen.
- Het herkennen en begrijpen van de christelijke en de humanistische wortels van de Nederlandse cultuur en van de joodse en islamitische invloeden daarin.
- Basiskennis van historische, sociale en psychologische perspectieven van levensbeschouwelijke fenomenen.